

موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی غیردولتی راغب اصفهانی
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت مالی

عنوان:

**اثر تصمیم گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی با استفاده از معادلات
ساختاری**

استاد راهنما:

دکتر نسرين علينقيان

پژوهشگر:

سيد حسن حسيني

شهریور ۱۳۹۷

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر دست آوردهای
مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از پژوهش موضوع
این پایان نامه متعلق به موسسه آموزش عالی غیر
انتفاعی راغب اصفهانی است. دانشجو موظف به رعایت
آئین نامه و منشور اخلاق در پژوهش برای ارائه و یا چاپ می‌باشد.

موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی غیردولتی راغب اصفهانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت گرایش مالی آقای سید

حسن حسینی تحت عنوان

اثر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی با استفاده از معادلات

ساختاری

در تاریخ ۹۷/۷/۱۰ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه ۱۹/۹۰ به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان نامه دکتر نسرین علینقیان با مرتبه علمی استادیار امضا

۲- استاد داور خارج گروه دکتر محمد دلوی با مرتبه علمی استادیار امضا

۳- استاد داور خارج گروه دکتر مجتبی فرخی با مرتبه علمی استادیار امضا

امضای مدیر گروه

تقدیر و تشکر:

بر خود لازم می‌دانم که از سرکار

خانم دکتر نسرین علینقیان که

راهنمایی پایان نامه پیشرو را بر

عهده گرفتند، کمال تشکر و

قدردانی را بنمایم.

تقدیم به:

تقدیم به پدر، مادر و همسر عزیزم

چکیده

تقلب حسابداری، در حال حاضر یک مسأله جدی شده است. این مشکل دولت را ترغیب می‌کند که حسابداران را با ظن و بد گمانی در نظر بگیرند. در واقع در زمینه کنونی بسیاری از شرکت‌ها و علی‌الخصوص مسئولین مالیاتی از تقلبات مالی در شرکت‌ها رنج می‌برند که برخی از این موارد ناشی از تقلبات مالی حسابداران شرکت‌ها می‌باشد که این امر با توجه به وجود شرکت‌های بسیار زیاد در شهرک صنعتی شرق اصفهان در راستای بهبود عملکرد و کاهش تقلبات مالی و کارایی از جایگاه ویژه برخوردار است. هدف پژوهش حاضر بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی با استفاده از معادلات ساختاری می‌باشد. تحقیق حاضر از لحاظ هدف یک تحقیق کاربردی و شیوه انجام آن توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه کارکنان حسابداری (شامل مدیران مالی، مدیران میانی و کلیه کارکنان زیر مجموعه آنها در نمودار سازمانی) در ۶۰۵ شرکت‌های تولیدی شهرک صنعتی شرق اصفهان به تعداد ۷۸۵ نفر می‌باشند. برای تعیین حجم نمونه از شیوه تصادفی در دسترس و بر اساس فرمول کوکران می‌باشد و بنابراین ۲۵۸ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه ۴۵ سؤالی می‌باشد که شامل پرسشنامه تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران جعفر نژاد (۱۳۹۴) با ۱۸ سؤال، پرسشنامه تقلبات مالی جعفر نژاد (۱۳۹۴) با ۲۷ سؤال بوده که روایی آن به تائید ۵ تن از اساتید دانشگاه رسیده و پایایی آن نیز بر اساس آلفای کرونباخ به مقدار ۰/۸۲ اثبات شده است. داده‌های گردآوری شده بر اساس نرم افزار AMOS و تحلیل مسیر معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج بیانگر آن است که تصمیم‌گیری اخلاقی بر پیشگیری از تقلبات مالی، منفعت‌گرایانه بر پیشگیری از تقلبات مالی، مذهب‌گرایانه بر پیشگیری از تقلبات مالی، هرمنوتیک بر پیشگیری از تقلبات مالی، وظیفه‌گرایانه بر پیشگیری از تقلبات مالی، خودخواهانه بر پیشگیری از تقلبات مالی و عدم ارتباط بر پیشگیری از تقلبات مالی اثرگذار بوده است. بر این اساس رابطه بین هرمنوتیک و پیشگیری از تقلبات مالی، بیشترین تأثیر و رابطه بین وظیفه‌گرایانه و پیشگیری از تقلبات مالی کمترین میزان می‌باشد.

کلمات کلیدی: تصمیم‌گیری اخلاقی، حسابداران، تقلبات مالی، معادلات ساختاری.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

ح..... چکیده

فصل اول: کلیات تحقیق

- ۱-۱- مقدمه..... ۱
- ۱-۲- شرح و بیان مساله پژوهش:..... ۲
- ۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش..... ۴
- ۱-۴- اهداف پژوهش..... ۵
- ۱-۵- فرضیه های پژوهش..... ۵
- ۱-۶- قلمرو پژوهش..... ۵
- ۱-۷- روش تحقیق..... ۵
- ۱-۸- جامعه آماری و حجم نمونه..... ۶
- ۱-۹- روش گردآوری داده ها..... ۶
- ۱-۱۰- ابزار اندازه گیری..... ۶
- ۱-۱۱- روش تحلیل داده های آماری تحقیق..... ۷
- ۱-۱۲- واژگان کلیدی..... ۷
- ۱-۱۲-۱- تعاریف نظری متغیرهای پژوهش..... ۷
- ۱-۱۲-۲- تعاریف عملیاتی متغیرهای پژوهش..... ۸

فصل دوم: ادبیات تحقیق

- ۲-۱- مقدمه..... ۱۰
- ۲-۲- بخش اول: تصمیم گیری اخلاقی..... ۱۱
- ۲-۲-۱- تصمیم گیری..... ۱۱
- ۲-۲-۲- اخلاق..... ۱۱
- ۲-۲-۳- کدهای اخلاقی..... ۱۳
- ۲-۲-۴- اخلاق حرفه ای..... ۱۴
- ۲-۲-۵- «خطوط داغ» اخلاقی و سازوکارهای افشا..... ۱۶
- ۲-۲-۶- تصمیم اخلاقی..... ۱۷
- ۲-۲-۷- تصمیم گیری اخلاقی..... ۱۸
- ۲-۲-۸- فرایند تصمیم گیری اخلاقی..... ۱۸
- ۲-۲-۹- متغیرهای اصلی تصمیم گیری اخلاقی..... ۲۳

۲۶	۲-۱۰-نظریه پردازان اخلاق
۲۷	۲-۳-بخش دوم: تقلبات مالی
۲۷	۲-۳-۱-تعریف قلب و قلب مالی
۲۸	۲-۳-۲-وظیفه های حسابرسان در تشخیص و گزارش قلب شرکت
۲۹	۲-۳-۳-وضعیت ایران در زمینه قلب مالی و قوانین در این زمینه
۳۰	۲-۳-۴-ضرورت بسترسازی حسابرسی قلب در کشف فساد مالی
۳۲	۲-۴-۲-بخش سوم: چارچوب نظری پژوهش
۳۴	۲-۴-۱-ضرورت ترویج اخلاق در سازمان
۳۵	۲-۴-۲-عوامل تأثیرگذار بر تصمیم اخلاقی حسابرسان
۳۵	۲-۴-۳-مبانی فقهی جلوگیری از قلب در عملکرد متناسب
۳۶	۲-۴-۴-موارد اصلی تأثیر تصمیم‌گیری اخلاقی بر جلوگیری از قلب
۳۷	۲-۴-۵-نقش تصمیم‌گیری اخلاقی بر کاهش تقلبات مالی
۳۸	۲-۴-۶-کارایی آموزش اخلاق در سازمان و نظریات مطرح در این زمینه
۴۱	۲-۵-تبیین مدل مفهومی پژوهش
۴۲	۲-۶-بخش چهارم: پیشینه تحقیق
۴۲	۲-۶-۱-پیشینه خارجی
۴۳	۲-۶-۲-پیشینه داخلی
۴۵	۲-۷-خلاصه فصل
	فصل سوم: روش تحقیق
۴۶	مقدمه
۴۷	۳-۱-روش تحقیق
۴۷	۳-۲-مراحل تحقیق
۴۸	۳-۳-جامعه آماری
۴۹	۳-۴-تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری
۵۰	۳-۵-روش گردآوری داده ها
۵۰	۳-۶-ابزار اندازه گیری
۵۱	۳-۷-روایی و پایایی ابزار سنجش
۵۱	۳-۸-متغیرهای پژوهش
۵۲	۳-۹-روش تحلیل داده های آماری تحقیق
	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها
۵۳	۴-۱-مقدمه
۵۳	۴-۲-تحلیل توصیفی
۵۸	۴-۳-تحلیل استنباطی
۵۸	۴-۳-۱-بررسی فرض نرمال بودن داده ها
۵۸	۴-۳-۲-معادلات ساختاری
۵۸	۴-۳-۱-۲-بارهای عاملی متغیرهای پژوهش
۶۳	۴-۳-۲-۲-تحلیل مدل معادلات ساختاری
۶۵	۴-۳-۳-تحلیل فرضیه ها
	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها
۶۷	۵-۱-مقدمه
۶۸	۵-۲-بررسی فرضیه های پژوهش

۷۲	نتیجه‌گیری
۷۳	پیشنهاده‌ها
۷۳	۱-۴-۵ پیشنهاد های کاربردی
۷۴	۲-۴-۵ پیشنهاد هایی برای پژوهش‌های آتی
۷۴	۵-۵- محدودیت‌های پژوهش
۷۵	منابع
۸۲	ضمائم
۹۲	چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۰	جدول ۱-۳- تعداد و شماره گویه های مربوط به پرسشنامه
۵۱	جدول ۲-۳- اعتبار کل پرسشنامه و مؤلفه‌های آن
۵۴	جدول ۱-۴: جدول توصیفی مربوط به جنسیت
۵۴	جدول ۲-۴: جدول توصیفی مربوط به تحصیلات
۵۵	جدول ۳-۴: جدول توصیفی مربوط به سن
۵۶	جدول ۴-۴: جدول توصیفی مربوط به تأهل
۵۷	جدول ۵-۴: جدول توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش
۵۸	جدول ۶-۴- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنف برای بررسی پذیره نرمال بودن
۶۲	جدول ۷-۴- ضرایب بارهای عاملی سؤالات تحقیق
۶۴	جدول ۸-۴- نتایج میزان انطباق مدل پژوهش با شاخص‌های برازندگی
۶۵	جدول ۹-۴- مسیر فرضیه؛ همراه با نسبت‌های بحرانی و سطح معناداری

فهرست اشکال

عنوان	صفحه
شکل ۱-۲- تبیین مدل مفهومی پژوهش.....	۴۱
شکل ۱-۳- فرآیند تحقیق.....	۴۲
شکل ۱-۴- نمودار توصیفی مربوط به جنسیت.....	۵۴
شکل ۲-۴- نمودار توصیفی مربوط به تحصیلات.....	۵۵
شکل ۳-۴- نمودار توصیفی مربوط به سن.....	۵۶
شکل ۴-۴- نمودار توصیفی مربوط به تأهل.....	۵۷
شکل ۴-۵- مدل اندازه گیری منفعت گرایانه بارهای عاملی در حالت استاندارد.....	۵۹
شکل ۴-۶- مدل اندازه گیری مذهب گرایانه بارهای عاملی در حالت استاندارد.....	۵۹
شکل ۴-۷- مدل اندازه گیری هرمنوتیک بارهای عاملی در حالت استاندارد.....	۶۰
شکل ۴-۸- مدل اندازه گیری وظیفه گرایانه بارهای عاملی در حالت استاندارد.....	۶۰
شکل ۴-۹- مدل اندازه گیری خودخواهانه بارهای عاملی در حالت استاندارد.....	۶۱

- شکل ۴-۱۰- مدل اندازه گیری عدم ارتباط بارهای عاملی در حالت استاندارد ۶۱
- شکل ۴-۱۱- مدل اندازه گیری تقلبات مالی بارهای عاملی در حالت استاندارد ۶۲
- شکل ۴-۱۲- پارامترهای استاندارد شده مدل ۶۳

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

بسیاری از شرکت‌ها در شرایط فعلی دارای مشکلات مختلف به‌خصوص در زمینه تقلبات مالی هستند که دیدگاه روشنی را برای آنها فراهم نکرده است و اغلب به دنبال افراد موجه در این زمینه می‌باشند که نبود شرایط اخلاقی مناسب زمینه ساز این امر شده است.

در شرایط فعلی با مشکل می‌توان یک تجارت غنی را بدون دارا بودن حتی یک سوء مدیریت مهم حسابداری یافت. افراد حرفه حسابداری باید مقدار فروانی از یقین و صحت را در خدمات‌های حرفه‌ای خویش به کار برند و تصمیم‌گیری اخلاقی آنان برای کسب بازار سود مفید و درست و ارائه متناسب منبع‌ها ضرورت دارد. همگام با تعداد زیادی از طغیان‌ها و فسادهای بالای حسابداری، سازمان‌های مشترک‌المنافع زیادی خواهان به کار گرفتن اخلاق در حرفه حسابداری و تربیت اخلاق در زمینه تحصیلات آکادمیک حسابداری، شده‌اند. حسابرسی درونی در ایجاد شیوه‌های نظارت داخلی شامل مالی و غیرمالی، ایجاد ساختار نظارت درونی، بررسی و نظارت نظام کنترل درونی، دادن پیشنهادهای درست برای درست شدن این نظام و بررسی صحت و عملکرد بهره‌گیری از منبع‌های شرکت، جایگاه ویژه و مهم دارد. لذا بررسی فرآیند تصمیم‌گیری حسابرسان داخلی و علی‌الخصوص اتخاذ تصمیمات اخلاقی توسط آنان، با توجه به آثار گسترده‌ای که بر سازمان و مدیریت آن خواهد داشت، از اهمیت قابل توجهی برخوردار است.

در این فصل نخست به توضیح و بیان مساله پژوهش اقدام شده است، سپس به تشریح اهمیت و ضرورت‌های اقدام این پژوهش تبیین و اهداف بیان می‌شوند. پس از بررسی اجمالی چهارچوب نظری، مدل مفهومی تحقیق ارائه می‌گردد. در ادامه قلمرو تحقیق از نظر زمانی، مکانی و موضوعی و شیوه پژوهش مشخص می‌گردد؛ و در نهایت به بیان تعریف‌های مفهومی و عملیاتی شاخص‌های پژوهش پرداخته شده است.

۱-۲- شرح و بیان مساله پژوهش:

مفهوم‌هایی همچون فرهنگ اخلاق شرکتی و فضای رفتاری در مدیریت و نظریات اخلاقی تجاری در مدت دو دهه حاضر رسوخ کرده است. این مفهوم‌ها از چارچوب‌های کلی فرهنگ و فضای سازمانی مستخرج شده‌اند و امکان دارد به‌عنوان زیر مجموعه‌هایی از این چارچوب وسیع‌تر مدنظر باشند. همان‌طور که در قبل اشاره شد، تأثیر فضاهای شرکتی بر روی کارکردهای تصمیم‌گیری، از الگوهای نظری تصمیم‌گیری‌های اخلاقی در شرکت‌ها حمایت می‌کند که اکثر آنها به جد از اهمیت تأثیرات شرکتی آگاه هستند. اخلاق مفهومی مهم در همه شغل‌های اجتماعی است، به‌ویژه شغل‌هایی که به کارهای مالی زیاد مرتبط‌اند همچون حسابداری. اگر اخلاق کاری موجود نباشد، کیفیت خدمات‌های حسابداری ارائه شده به اجتماع کارایی کاربردی آن را متضمن نخواهد نمود. برای حسابداران، اخلاق کاری (موجودی نامحسوس) محسوب می‌گردد. تصمیم‌گیری آن هم بر مبنای اخلاقی می‌تواند عملکرد را به‌کلی تحت تأثیر قرار داده و زمینه ساز بهبود آن شود. این امر در ابعاد مختلف تصمیم‌گیری اخلاقی یعنی منفعت‌گرایانه که همراه با سود و منفعت بوده، مذهب گرایانه که بر اساس ابعاد معنوی بوده، هرمنوتیک به‌صورت روندی و بر اساس دسته‌بندی علمی صورت می‌گیرد، وظیفه گرایانه که بر اساس وظیفه فردی و احساس مسئولیت نقش می‌گیرد و خودخواهانه که بر مبنای سود و زیان فردی و شخصی ارائه شده و در نهایت بر مبنای عدم ارتباط می‌باشد که می‌تواند به‌صورت فرایند شخصی شده و بدون مشورت با دیگران اخلاق در سیستم به کار رود (تقی پوریان و جعفرنژاد، ۱۳۹۴).

در شرایط کنونی، حسابداران حرفه‌ای در فضای کاملاً مبهم کار می‌کنند که همیشه در حال تغییر بوده است. گزارش‌های در مورد کارهای متقلبانه در حسابداری در چند سال حاضر به‌عنوان یکی از اخبار متداول در رسانه‌های خصوصی و عامه بوده است. حرفه حسابداری همچنین به علت فشار فکری‌های عامه تأکید بر مهم بودن رعایت اخلاق حرفه‌ای را شروع نموده است. بر این اساس مبنا از نهادها و ساختارهای حرفه‌ای حسابداری، به اهمیت آموزش همیشگی دانش‌های کامپیوتری به شکل جرم‌های کامپیوتری می‌باشند. اشخاص به

علت‌های فراوانی به نظام‌های اطلاعاتی دسترسی نادرست می‌یابند. پدیده تقلب مرز نمی‌شناسد. با افزایش گسترش و به‌کارگیری تکنولوژی‌های نوین، پدیده جرائم مرتبط با این فناوری‌ها و تقلب از آن نیز به سرعت افزایش می‌یابد (تختانی و صیفوری، ۱۳۹۶). دقت واحدهای کسب و کاری برای سود کردن، رویارویی با مشکلات رقابتی، تأکید بر اهداف کوتاه مدت و دادن خدمات‌های مختلف حسابداری، حسابداران را در میدانی پر از ناهمگونی و فشار قرار داده است که زمینه ساز کارکردهای غیراخلاقی در انتصاب برای آنها شده است. استمرار وجود هر حرفه و اشتغال کارکنان آن وابسته به تنوع و چگونگی خدماتی است که فراهم می‌کند و اطمینانی است که در راستای ارائه این خدمات به دست آورده است. این اطمینان مختص هر حرفه است و نگهداری آن ضرورت بالایی دارد. استمرار این اطمینان و تقویت آن بستگی به پایداری ذهنی و عملی افراد حرفه به قوانین رفتاری و اخلاقی آن دارد (احمدی و پرویزی، ۱۳۹۶). حسابداری در دنیای پیشرفته امروز حرفه و فنی است حیاتی و بی‌بدیل چرا اینکه سامانه اقتصادی نمی‌تواند بدون آن وجود داشته باشد. علت اصلی وجه تمایز حرفه حسابداری و حسابرسی با سایر رشته‌ها در پذیرش مسئولیت نسبت به جامعه و آحاد مردم و استفاده کنندگان است. البته جامعه نیز انتظارات فراوانی نسبت به این حرفه دارند. مردم باید به کیفیت خدمات ارائه توسط جامعه حسابداری اطمینان داشته باشند. ازاین‌رو باید اطلاعات و آمار ارائه داده شده توسط حسابداران به‌طور دقیق و قابل کارآمدی باشد. شاید دلایل اصلی اینکه می‌گویند حسابداران و حسابرسان می‌بایست به لحاظ سلامت کاری و صلاحیت حرفه‌ای و صداقت در کار را داشته باشند. در نتیجه حرفه حسابداری باید از افراد نخبه و کارآمدی متشکل شده باشد (کلانتری پور، ۱۳۹۵).

حسابرسان نه تنها باید واجد زمینه و صلاحیت حرفه‌ای بوده، همچنین باید از درجه والایی از راست‌گویی و صداقت حرفه‌ای نیز برخوردار بوده و از آبرو حیثیت حرفه‌ای‌شان که مهم‌ترین سرمایه‌های آنها می‌باشد، حفاظت کنند در نتیجه اخلاق حسابرسی برای حسابرسان حرفه‌ای و اشخاصی که به خدمات‌های حسابداری و حسابرسی وابسته هستند، ضرورت فراوانی دارد. حسابداران مسئولیت اساسی و مشکلی در بیان تبادلات و دادن آنها به شیوه گزارش‌های مالی که قابل استناد برای افراد ذینفع جهت بررسی عملکرد سازمان‌ها دارند. بر این مبنا، انجام کارهای حرفه‌ای به حیثیت کل حرفه آسیب می‌رساند. تقلب حسابداری، در حال حاضر یک مسأله جدی شده است. این مشکل احتمالاً دولت را ترغیب می‌کند که حسابداران را با ظن و بد گمانی در نظر بگیرند. در واقع در زمینه کنونی بسیاری از شرکت‌ها و علی‌الخصوص مسئولین مالیاتی از تقلبات مالی در شرکت‌ها رنج می‌برند

که برخی از این موارد ناشی از تقلبات مالی حسابداران شرکت‌ها می‌باشد که این امر با توجه به وجود شرکت‌های بسیار زیاد در شهرک صنعتی شرق اصفهان در راستای بهبود عملکرد و کاهش تقلبات مالی و کارایی از جایگاه ویژه برخوردار است. بسیاری از این شرکت‌ها از دست بردن‌های صورتهای مالی، جابجایی‌های بی‌مورد مالی و تقلبات مختلف در این حوزه ابراز نگرانی کرده‌اند که بخش عمده آن ناشی از تقلبات مالی حسابداران شرکت‌ها و زیردستان آنها می‌باشد که شاید برخی از آنها ناشی از نبود اخلاق و معنویت در بین آنها باشد که باید در تصمیمات خود از اخلاق بهره‌گیرند و روند آن را چه بر مبنای منفعت طلبی، معنویت و مذهبی، هرمنوتیک، وظیفه‌گرایانه و احساس مسئولیت، خودخواهانه و عدم ارتباط به کار بسته که بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این مسأله است که آیا تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی تأثیر دارد؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

تمرکز بروی نتایج اقدامات است تا حد زیادی با بررسی‌های آتی قابل شناسایی هستند که یک فرد با بررسی‌های ویژه به دانش واجبات ادغام می‌گردد (تمرکز بر اقدامات خاص) و پیش از رسیدن به یک بیان تخصصی اخلاقی (مارتا^۱ و همکاران، ۲۰۰۴). در این میان نقش اخلاق و تصمیم‌گیری اخلاقی در بسیار از امورات اداری و سازمانی از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد و می‌تواند به کاهش تخلفات و تقلبات مالی و حسابداری بیانجامد. حسابداری علمی مفید و شاخص اصلی برای اقتصاد بازار است و هیچگونه کار اقتصادی بی‌توجه به حسابداری امکان انجام آن نیست. حسابداری به دادن داده‌ها در زمینه جایگاه مالی و مقدار سود دهی کار اقدام می‌کند (ربعی نژاد و هادی پور، ۱۳۹۶). حسابداری در جهان توسعه یافته اقتصادی کنونی کاری است اساسی، زیرا مجموعه اقتصادی کنونی بدون آن نمی‌تواند، ابراز وجود کند. شاخصه متمایز کننده حرفه حسابداری پذیرفتن مسئولیت در برابر عوام است، پس حسابداران نه تنها باید دارای زمینه و صلاحیت حرفه‌ای باشند، همچنین باید از مقدار بالایی از صحت و درستکاری حرفه‌ای نیز برخوردار بوده و آبرو هویت حرفه‌ای از بهترین اموال آنها باشد. بر این مبنای اخلاق حسابداری برای حسابداران حرفه‌ای و اشخاصی که به خدمات‌های حسابداری وابسته هستند اهمیت فراوانی دارد (عبدی و همکاران، ۱۳۹۶). اخلاق به‌طور معمول در هر کاری

^۱ Marta

به معنای درست (اصولی) و عدم رعایت آن ناصحیح (غیراصولی) محسوب می‌گردد. این مساله در دنیای امروز با توجه به پیشرفت‌های چشم گیر و حساسیت بیش از پیش این رشته جایگاه ویژه‌ای یافته، که تمام کشورهای جهان به آن پرداخته و درصدد حل مشکلاتی که ناشی از عدم رعایت آن به وجود می‌آید هستند. بنابراین اخلاق یکی از موضوعات مهم در این حرفه می‌باشد که متأسفانه به دلیل نادیده گرفته شدن، از طرف برخی مدیران مالی باعث بروز مشکلات عدیده در زمینه تصمیم‌گیری‌های مالی، برنامه ریزی، بودجه بندی و کنترل شده و این امر باعث بی‌اعتمادی افراد جامعه نسبت به گزارش مالی و صحت آن می‌شود (اعتباری، ۱۳۹۶).

اهمیت پژوهش حاضر از آنجا ناشی می‌شود که کاهش تقلبات مالی در شرکت‌ها می‌تواند به بهبود کارایی و عملکرد آنها و اعتماد و اطمینان به نیروی کار و نیز توجه بیشتر به پیشرفت کشور خواهد شد. در این میان رویکرد اساسی با توجه به تجربه شخصی هر فرد در نقش اخلاق و معنویت در بهبود کارایی و جلوگیری از فسادهای مختلف در روند زندگی و اجتماع، خود گویای کارایی نقش تصمیم‌گیری اخلاقی و کاربست آن در چگونگی مالی از سوی حسابداران در کاهش تقلبات مالی خواهد بود. این امر در شهرک صنعتی شرق اصفهان با توجه به وجود شرکت‌های متعدد با تعداد حسابداران زیاد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که پژوهش حاضر در راستای سنجش نقش تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی پرداخته است.

۱-۴- اهداف پژوهش

بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی منفعت‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی
 بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی مذهب‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی
 بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی هرمنوتیک حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی
 بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی وظیفه‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی
 بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی خودخواهانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی
 بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی عدم ارتباط حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی

۱-۵- فرضیه‌های پژوهش

تصمیم‌گیری اخلاقی منفعت‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

تصمیم‌گیری اخلاقی مذهب‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

تصمیم‌گیری اخلاقی هرمنوتیک حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

تصمیم‌گیری اخلاقی وظیفه‌گرایانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

تصمیم‌گیری اخلاقی خودخواهانه حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

تصمیم‌گیری اخلاقی عدم ارتباط حسابداران بر پیشگیری از تقلبات مالی تأثیر دارد.

۱-۶- قلمرو پژوهش

قلمرو موضوعی: در این مورد، پژوهش حاضر، در حوزه حسابداری می‌باشد.

قلمرو مکانی: قلمرو مکانی پژوهش، شهرک صنعتی شرق اصفهان می‌باشد.

قلمرو زمانی: پژوهش حاضر در نیمه اول سال ۱۳۹۷ صورت پذیرفته است.

۱-۷- روش تحقیق

پژوهش فعلی به لحاظ هدف یک پژوهش کاربردی-عملیاتی است که در آن اقدام بر آزمون فرضیه‌های ارائه شده درباره بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی است. به لحاظ شیوه انجام پژوهش (فن‌های جمع‌آوری اطلاعات)، در مجموع، این پژوهش یک پژوهش توصیفی (غیرآزمایشی) بوده که هدف آن بررسی اثر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی است. در حقیقت شیوه مورد بهره‌برداری در این پژوهش یک شیوه توصیفی - همبستگی است. زیرا برای توضیح و تحلیل و تفسیر موضوع پژوهش تلاش می‌کند.

۱-۸ - جامعه آماری و حجم نمونه

جامعه آماری مورد بررسی در پژوهش حاضر، مشتمل بر همه کارکنان حسابداری (مشتمل بر مدیران مالی، مدیران میانی و کلیه کارکنان زیر نظر آنها در چارت سازمانی) سازمان‌های تولیدی شهرک صنعتی شرق اصفهان به تعداد ۷۸۵ نفر می‌باشند. در واقع تعداد ۶۰۵ شرکت در شهرک صنعتی جی

اصفهان وجود دارد که از این تعداد، ۴۰۲ شرکت به‌طور دائم فعال می‌باشند. ۱۵۷ شرکت فقط دارای ۱ حسابدار، ۱۲۷ شرکت دارای ۲ کارمند حسابداری، ۹۸ شرکت دارای ۳ کارمند حسابداری و ۲۰ شرکت دارای ۴ کارمند حسابداری می‌باشند که جمعاً ۷۸۵ نفر می‌باشند. برای تعیین حجم نمونه از شیوه در دسترس و بر اساس فرمول کوکران می‌باشد و بنابراین ۲۵۸ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب می‌شوند.

۹-۱- روش گردآوری داده‌ها

در پژوهش حاضر از دو شیوه جمع‌آوری داده‌ها (شیوه‌های کتابخانه‌ای و شیوه‌های پیمایشی) بهره‌برداری شده است. بررسی‌های انجام‌گرفته در فصل دوم و ادبیات پژوهشی و نظریه‌های موجود بر این مبنا و نیز ضرورت و اهمیت پژوهش و مسائل و مشکلات موجود در زمینه جامعه مورد بررسی به شیوه کتابخانه‌ای بوده و در شکل دوم داده‌ها برای تجزیه و تحلیل آماری بر اساس ابزار پرسشنامه بوده که داده‌ها به‌صورت پیمایشی و میدانی گردآوری شده است.

۱۰-۱- ابزار اندازه‌گیری

بر اساس بهره‌گیری از شیوه‌های کتابخانه‌ای و پیمایشی برای تعیین اثر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران بر کاهش تقلبات مالی، از شیوه گردآوری نوشتاری به‌عنوان یک ابزار کتابخانه‌ای (برای مبانی نظری و پیشینه تحقیق) جهت جمع‌آوری اطلاعات از منابع مختلف، تلخیص کردن مطالب و... استفاده شده است. علاوه بر استفاده از نوشتاری، قسمت اصلی جمع‌آوری داده‌های این پژوهش با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. پرسشنامه که مشتمل بر ۲ متغیر تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران و تقلبات مالی بوده استفاده می‌شود. پرسشنامه ۴۵ سؤالی می‌باشد که شامل پرسشنامه تصمیم‌گیری اخلاقی حسابداران جعفر نژاد (۱۳۹۴) با ۱۸ سؤال، پرسشنامه تقلبات مالی جعفر نژاد (۱۳۹۴) با ۲۷ سؤال بوده می‌باشد و بر اساس مقیاس لیکرت است که از گزینه خیلی مخالف تا خیلی موافق به‌صورت عددی با اعداد ۱ تا ۵ ارزش‌گذاری شده‌اند.

۱۱-۱- روش تحلیل داده‌های آماری تحقیق

در بخش آمار استنباطی، با استفاده از مقیاس لیکرت و نرمال نمودن توزیع داده‌ها از روش معادلات ساختاری برای تحلیل فرضیه‌ها استفاده خواهد شد. برای دسته‌بندی نتایج

تجزیه و تحلیل آماری و ارائه راهکارهای آتی، محقق از روش معادلات ساختاری و نرم افزار AMOS استفاده شد.

۱-۱۲- واژگان کلیدی

۱-۱۲-۱- تعاریف نظری متغیرهای پژوهش

تصمیم‌گیری اخلاقی^۱: تصمیمی که هم از منظر قانون‌مدارانه و هم اخلاقی در یک مجموعه وسیع‌تر قابل قبول باشد یا نتایجی که بر سهولت کار کارکنان اثر گذار می‌باشد. جونز تصمیم اخلاقی را به‌عنوان تصمیمی بیان می‌کند که هم از منظر اخلاقی و هم از منظر منطقی برای بخش وسیعی از اجتماع قابل پذیرش است. این قوانین بالاتر از قانون هستند و هدایت‌کننده حل مشکلات اخلاقی با رعایت عدالت و راه حل صحیح و به‌حق می‌باشند. اخلاق به قانون‌ها و اصول راهنمایی‌کننده وابسته به قانون‌های فلسفه اخلاقی توجه دارد (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی منفعت‌گرایانه: تصمیمی که بر اساس سود و منفعت شکل گرفته باشد و اصول اخلاقی در آن رعایت شده باشد و بر اساس موازین قوانین تدوین شده می‌باشد (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی مذهب‌گرایانه: تصمیم که بر اساس اصول اخلاقی یک مذهب و ایدئولوژی شکل گرفته باشد و قابل پذیرش بر اساس علم و عقل باشد (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی هرمنوتیک: به تصمیمی گفته می‌شود که بر مبنای تفسیر و تاویل بوده و بر اساس علم و منطق و اصول عقلانی شکل گیرد و قابل پذیرش باشد (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی وظیفه‌گرایانه: هر گاه یک تصمیم‌گیری به‌گونه‌ای شکل گیرد که بر مبنای احساس وظیفه یک فرد باشد، می‌تواند تصمیم‌گیری اخلاقی وظیفه‌گرایانه اطلاق شود (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی خودخواهانه: در برخی مواقع یک تصمیم‌گیری به‌گونه‌ای است که در راستای تأمین اهداف شخصی بوده و اصول اخلاقی و منطقی هم در آن رعایت شده و ضربه‌ای به دیگری نمی‌زند (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تصمیم‌گیری اخلاقی عدم ارتباط: به تصمیم‌گیری اطلاق می‌شود که فرد بدون مشورت و نیاز به‌طرف مقابل و تنها با اصول اخلاقی مدنظر خود می‌گیرد (امیرشاهی و همکاران، ۱۳۹۰).

تقلبات مالی^۲: تقلب مالی به کارهای غرض ورزانه یک یا چند نفر از مدیرها، کارکنان یا اشخاص سومی بیان می‌گردد که به دادن ناصحیح صورتهای مالی منجر می‌شود و مشتمل بر دست بردن، جعل یا تغییر سندها و مدرکها حسابداری یا سایر مدرکها به‌منظور به دست آوردن مزیت‌های مالی غیرواقعی و غیراخلاقی، بد بهره‌گیری از سرمایه‌ها یا دزدیدن آنها و ارائه ناصحیح آثار مالی معاملات یا حذف آنها از سندها و مدرکها می‌شود (صفرزاده، ۱۳۸۹: ۱۳۸).

¹ Ethical Decision

² Financial Fraud